

Ons Rotterdam

Het blad voor alle mensen die van Rotterdam houden

46e jaargang no.1 2024 · kwartaaluitgave met 52 pagina's en vele foto's · losse nummers €5,25



Atlantichuis

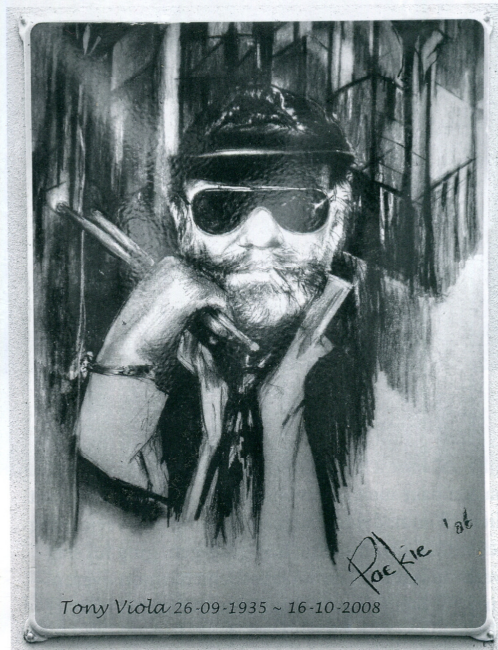


Rotterdam jazzstad

Jaap Gestman Geradts

Voordat we duiken in het jazzverleden van Rotterdam, even een woord over jazz in het algemeen. Het was een muzieksoort die in de USA in het begin van de 20^{ste} eeuw ontstond. Jazzbands bestaan voornamelijk uit koperen instrumenten zoals trompet, saxofoon en trombone, aangevuld met klarinet, piano, xylofoon of vibrafoon, banjo of gitaar en natuurlijk een belangrijke ritmesectie, want jazz is een zeer ritmische muziekvorm. In Nederland werd jazz pas echt bekend na de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de oorlog was het verboden maar werd de muziek desondanks als een soort 'deutscheindliche' verzetsdaad gespeeld. Alleen werden titels van de songs vernederlandst. Een compositie als 'Blue Moon' werd 'Blauwe Maan' genoemd. Na de oorlog had jazz met veel tegenwind te kampen. Nederland had maar twee radiozenders en nog geen televisie en via deze kanalen werd voornamelijk klassieke muziek gedraaid. Men zag jazz als een onbeschaafde muzieksoort die de jeugd het hoofd op hol zou brengen en die de grootste oorzaak was van het toenemende aantal echtscheidingen. Op scholen en conservatoria was het zelfs verboden om in de eigen vrije tijd naar jazz te luisteren, laat staan zelf te spelen. Een later beroemd geworden pianist van Boogie Woogie (een vorm van jazz), Rob Hoeke, werd van de middelbare school verwijderd omdat hij tot tweemaal toe was betrapt op het spelen van zijn favoriete muziek.

Maar Rotterdammers laten zich niet gemakkelijk de wet voorschrijven en bovendien was Rotterdam een havenstad waar veel jazzplaatjes werden geïmporteerd via zeelieden die op de USA voeren. Geen wonder dat er juist in Rotterdam in de naoorlogse jaren een bloeiende jazzcultuur ontstond. De bij de oudere lezers ongetwijfeld bekende Rita Reys was wellicht de meest prominente Rotterdamse vertegenwoordigster van deze nieuwe muziek, die later ook bekend werd via de Nederlandse televisie. Tegenwoordig is jazz niet meer wereldschokkend modern. Veel musici zijn inmiddels overleden. Ondanks dat zij in vele Rotterdamse kroegen en zalen optraden, dreigen hun namen in de vergetelheid te raken. Om dit te voorkomen is in 2008 een stichting Rotterdam Jazz Artists Memorial opgericht, die het jazzverleden van Rotterdam levend probeert te houden. Dit doet de stichting op een heel bijzondere manier, namelijk door het aanbrengen van



Muurschildering Oude Binnenweg

emaille wandborden en muurschilderingen van de jazzmusici rondom de Oude Binnenweg. De stichting werd opgericht na het overlijden van de oer-Rotterdamse en zeer gewaardeerde jazz-drummer Tony Viola.

TONY VIOLA

Wie was Tony Viola? Hij werd in 1935 in Rotterdam geboren en werd na een periode van twaalf beroepen, dertien ongelukken toch een zeer bekende jazzdrummer. Hij groeide op in een muzikaal gezin, dat op de Strevelsweg woonde. Daar werd op iedere zondagmiddag muziek gemaakt waarbij alle belangstellenden welkom waren. Uit de herinneringen van de pianiste mevrouw Ottenhof en haar toen nog jonge dochter was het er een vrolijke boel, waar ook de komiek en acteur Rijk de Gooyer vaak present was, weliswaar iedere keer met een andere vrouw. De zus van Tony Viola had een klassieke piano-opleiding gevolgd en kreeg Tony ook zo ver om piano te gaan studeren wat hem goed afging. Maar zoals het in die tijd gebruikelijk



Met pianist Tom Meijer - Dansacademie Tandwielstraat

lijk was, moest Tony eerst naar de MULO, hetgeen hij na een paar maanden voor gezien hield. Maar hij zat niet stil en nadat hij van een tante op zijn verjaardag een blikken trommeltje had gekregen, ging hij slagwerk studeren bij de socialistische harmonievereniging Tot Steun in de Strijd. Intussen had zijn vader hem naar een uitvoering van de Mattheus Passion van Bach meegenomen, wat Tony prachtig vond, maar wel wat langdradig. Muziek leek zijn toekomst te worden en op 16-jarige leeftijd begon hij aan een opleiding tot slagwerker en pianist aan het conservatorium op de Mathenesserlaan waar (zoals hij zei) 'jazz een vies woord was' en waar alleen klassiek werd gespeeld. Ook dat ging met problemen gepaard, want Tony had klompvoeten en kon de pedalen van de pauken niet goed bedienen. Desondanks maakte hij deze opleiding af en kon hij bij het Brabants Orkest beginnen. Hier kreeg hij slaande ruzie met de dirigent, waarop hij zijn bekkens op de grond smet en wegliep. Hij vond vervolgens werk bij de Nederlandse Radio Unie en daarna zowel bij het Radio Philharmonisch Orkest als bij het Metropole Orkest. Hier speelde hij klokken-spel en marimba.

Intussen had hij van zijn vriend en buurtgenoot Ruud Kuiper, die jazz speelde, een jazzplaatje beluisterd dat zijn leven voor altijd zou veranderen. Samen met Ruud en vele andere jazzmusici dook hij in het Rotterdamse schnabbeltcircuit en voor het eerst voelde hij zich op z'n plaats. Café Trianon aan de Groene Hilledijk had een zogenaamde 'bebopkelder' waarin deze

vorm van jazz werd gespeeld. Begin jaren '50 was de jazz sterk in opkomst en de AVRO organiseerde concoursen, waarbij in 1953 door de groep van Ruud Kuiper en Tony de tweede plaats werd behaald. Hierna was Tony als jazzmusicus doorgebroken en speelde hij nog weinig klassiek. Hij kon terecht bij de toenmalige grote namen zoals het orkest van Malando en het Kwintet Piet Noordijk.

Het buitenland lokte en hij kreeg een halfjaar-contract om in Zweden te spelen. Uiteindelijk zouden het zeven jaren worden en hij zou er vermoedelijk gebleven zijn als hij geen huwelijksproblemen had gekregen. Na terugkeer in Nederland, kon hij in 1973 beginnen bij de Holland Amerika Lijn aan boord van de Statendam in een vibrafoonband. Zodoende kwam Tony in New York terecht, waar hij op zoek ging naar mogelijkheden om te kunnen spelen. Hij raakte hierbij aan de praat met de beroemde jazz musicus Art Blakey die verbaasd was over de geheel eigen drumstijl die

Tony ondanks zijn klompvoeten had weten te ontwikkelen. Er zijn echter geen optredens of plaatopnamen uit die tijd bekend.

Weer terug in Nederland, dook hij in 1974 de theaterwereld in en werd slagwerker bij theatergrootheden als Robert Long en Toon Hermans. Hij had ook een rolletje in de Nederlandse film Rooie Sien, als straatmuzikant natuurlijk. Tussen 1978 en 1998 werd



sommige mensen willen gewoon bij ons zijn

paul ruys quintet..
paul ruys piano
chris smildiger bas
coen van nassou vibrafoon..
tony viola slagwerk..
harry verbeeke tenorsaxofoon..

one's club number one - bar/dancing/grillroom.

lijnbaan 116 rotterdam (tegenover lijnbaanbioscoop)

telefoon: 010 149150 geopend van 21.00 tot 04.00 u.

Advertentie AD 1971

hij muzikaal begeleider van de Rotterdams Dansacademie waar hij naartoe ging op zijn scootmobiel waar hij erg blij mee was. Dit werk vond hij heel leuk om te doen, maar het vroege opstaan voor de eerste lessen was aan hem niet besteed, evenmin als de vergaderingen waarbij hij 'toevallig' nooit aanwezig kon zijn' omdat hij een optreden had'. Bovendien was hij iedere ochtend druk in de weer om zijn drumstel vanuit alle negen dansstudio's bij elkaar te sprokkelen. De studenten die 's avonds les volgden, hadden de gewoonte om delen ervan voor hun eigen lessen in te zetten. Zijn collega, de pianist Tom Meijer met wie hij tientallen jaren samenwerkte aan de Dansacademie, vond hem een goede drummer, die evenwel meer op de muziek was gericht dan op de dans en de noden van de dansers.

Vreemd genoeg heeft Tom Tony in al die jaren geen noot op de piano horen spelen en wist pas veel later dat Tony behalve slagwerk ook piano had gestudeerd op het conservatorium. Blijkbaar had Tony al lange tijd geen enkele piano meer aangeraakt want op een gegeven moment vroeg Tony aan Tom een aantal piano-oefeningen van Czerny te leen 'om eens iets heel anders te doen'. Tony gaf er zich geen rekenschap van dat hij op de Dansacademie een pensioentje opbouwde, wat hem in zijn latere leven goed uitkwam.

Ofschoon hij ook meedeelde aan producties van het RO-theater was hij toch voornamelijk in het café circuit te vinden, waar hij met uiteenlopende musici optrad in onder andere het legendarische café De Consul aan de Westersingel, dat een bekend jazz trefpunt was. Deze jaren werden het hoogtepunt van zijn leven, waarbij hij zich behalve aan het jazz drummen, ook waagde aan het schilderen op de muziek van zijn favoriete collega drummers, met in verf gedoopte 'brushes' (metalen bezempjes waarmee zachtjes kan worden gedrumd). Ook nam hij in 1986 met zijn Trio Tony Viola in eigen beheer een grammofoonplaat op waarvan zes composities op Youtube zijn te beluisteren. Tom vermoedde dat Tony als half hippie, half nozem op deze wijze ambities had om een ware Rotterdamse cultheld te worden à la Jules Deelder.



Platenhoes

Alles veranderde voor Tony toen hij bij zijn woning aan de Wolphaertsbocht een ongelukkige val maakte. Op slag kon hij hierdoor niet meer drummen en er brak een minder vrolijke tijd voor hem aan. Vanwege zijn losse levensstijl kwam hij in geldnood en begon hij om financiële ondersteuning van zijn fans te vragen. Tot zijn verbazing en opluchting kreeg hij zijn onverwachte pensioentje. Het spelen mocht dan voorbij zijn, zijn roem was nog steeds levend en in 2001 werd een documentaire over zijn leven gemaakt door de Rotterdamse regisseuse Anneloek Sollart. Ook werd er nog tijdens zijn leven een jazzprijs naar hem vernoemd, de Tony Viola Award. De eerste Award werd in februari 2008 in café Ari aan de Nieuwe Binnenweg uitgereikt, maar Tony maakte een tweede uitreiking niet meer mee, want later dat jaar overleed hij en werd op 20 oktober 2008 onder grote belangstelling op de Algemene Begraafplaats van Crooswijk begraven. Maar mede dankzij de borden en schilderijen rondom de Oude Binnenweg blijft hij herinnerd als Rotterdams jazzmusicus.

Muziek van het Trio Tony Viola is te vinden op Youtube.